

М. П. Баган

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: myroslava.bahan@knlu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5436-2934>

А. В. Гонський

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: arsen.honskyi@knlu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-9596-9394>

МІКРОТОПОНІМІКА БІЛОЦЕРКІВЩИНИ В ЕТНОЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ

Abstract

This article addresses the issue of reflection of national and cultural experience of the people, their values, beliefs, crafts, preferences, important historical events and outstanding figures in the microtoponymy of Bila Tserkva district. The paper clarifies nominative specificity of microtoponyms in the context of other onymous vocabulary, and substantiates the expediency of studying them through the prism of ethnolinguistics. The research was carried out on the basis of a survey of the inhabitants of the district and employed methods of etymological, structural and cultural-historical analysis. The authors present an innovative classification of microtoponyms according to the degree of manifestation of cultural connotation in them, which can be used to analyze the onymous material of other districts. The classification distinguishes neutral, culturally marked, culturally veiled and culturally alien names. The analysis of the material shows that cultural connotation is most widely represented by microoikonoms, somewhat less often by microhoronyms, microoronyms and microhydronyms. The researchers conclude that, despite their territorially limited functioning, microtoponyms are important components of the cultural development of the people, since they reflect not only the external characteristics of the designated objects, but also the associated worthy experience of struggle, growth and development of crafts; they cultivate among contemporaries the values of freedom, labor, education, and the culture of honoring the dead. The paper suggests recommendations for speakers to give preference to culturally marked onyms, consciously built on national-patriotic principles, and avoid culturally alien microtoponyms.

Keywords: microtoponym, microhydronym, microoronym, microhoronym, microoikonym, cultural connotation, ethnolinguistics, onomastics, Bila Tserkva district, Southern Kyiv area.

Анотація

У статті вперше проаналізовано мікротопоніміку Білоцерківщини з погляду відображення в ній національно-культурного досвіду народу, його цінностей, вірувань, промислів, уподобань, важливих історичних подій і видатних діячів регіону. Визначено номінативну специфіку мікротопонімів на тлі іншої онімної лексики, обґрунтовано доцільність вивчення їх саме крізь призму етнологістики. Дослідження виконано на основі опитування мешканців регіону, методів етимологічного, структурного й культурно-історичного аналізу. Автори презентували новаторську класифікацію мікротопонімів за ступенем вияву в них культурної конотації, яку можна буде застосувати для аналізу онімного матеріалу інших регіонів. У класифікації виділено нейтральні, культурно марковані, культурно завуальовані та культурно чужорідні назви. Установлено, що культурну конотацію найширше репрезентують мікроойконіми, дещо рідше – мікрохороніми, мікроороніми та мікрогідроніми. Виконавці дослідження висновують, що, попри територіально обмежене функціонування, мікротопоніми є важливими компонентами культурного розвитку народу, оскільки відображають не лише зовнішні ознаки позначуваних об'єктів, а й пов'язаний із ними гідний досвід боротьби, розбудови, розвитку промислів, культивують серед сучасників цінності волі, праці, освіти, культури пошанування померлих. Рекомендовано мовцям надавати перевагу культурно маркованим онімам, усвідомлено побудованим на національно-патріотичних засадах, уникати культурно чужорідних мікротопонімів.

Ключові слова: мікротопонім, мікрогідронім, мікрооронім, мікрохоронім, мікроойконім, культурна конотація, етнологістика, ономастика, Білоцерківщина, Південна Київщина.

Вступ. Українська мікротопоніміка цікавила дослідників переважно з погляду номінативних і дериваційних моделей, етимології, зв'язку з іншими власними назвами. Мікротопоніми рідко зазначають на картах, вони не відомі широкому загалу, проте досить колоритні й культурно марковані, оскільки відображають не лише фізичні характеристики географічних об'єктів, а й пов'язані з ними історичні події, особливості життя та побуту мешканців конкретного регіону, їхні вірування, ремесла, уподобання, згадку про місцевих умільців, захисників, заможних чи впливових осіб. Дослідники констатують, що “лінгвальна інтерпретація світу ґрунтується на світоглядних цінностях і культурному досвіді носіїв мови” (Баган, 2023, с. 177). Це дає підстави вважати мікротопоніми достатньо репрезентативним матеріалом для етнолінгвістичних досліджень. На жаль, їх систематизація та вивчення ускладнені некодифікованістю самих мікротопонімів, занепадом сіл, нищенням українських населених пунктів під час російсько-української війни. Актуальність вивчення вузькорегіональних культурних маркованих найменувань зумовлена також зростанням уваги українців до свого минулого, культурних надбань, потребою національного самоусвідомлення на тлі зовнішньої загрози незалежності України. Етнолінгвістику як науку, “що вивчає відображення в мові ментальності, світогляду, етики, культури її носіїв”, вважають “однією з найважливіших гуманітарних дисциплін для етнічної та національної самоідентифікації народу” (Баган, 2024, с. 10). З огляду на культурну конотованість регіональної мікротопоніміки її важливо досліджувати крізь призму етнолінгвістики на рівні з топонімікою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мікротопоніми вже привертали увагу багатьох дослідників. Різні аспекти цієї категорії онімної лексики проаналізовано в працях О. С. Мельничука (1957), Л. Л. Гумецької (1957), Ю. О. Карпенка (1967), В. В. Німчука (1966), В. В. Лучика (2002), О. О. Тараненка (2004), Д. Г. Бучка (2013), О. М. Скляренка (2013), С. О. Вербича (2008), Н. Б. Таранової (2006) та ін.

Мікротопонімами називають власні назви невеликих географічних об'єктів чи частини макрооб'єктів: лісів, урочищ, полів, сінокосів, стежок, пасовищ, окремих каменів, бродів, частин населених пунктів тощо. Їхня специфіка тісно й органічно пов'язана з різними особливостями іменованих об'єктів та історією. Кожний топонім чи мікротопонім є відображенням багатьох аспектів життя народу, що мешкав на певній території. За В. В. Лучиком, “семантичні конотації створюють асоціативно-образне, символічне, культурно-історичне тло слова, виражаючи національну специфіку мови, тому майже всі вони є виразниками етнокультурних традицій, звичаїв, вірувань тощо” (2015, с. 55). Мікротопоніми семантично близькі до загальних назв, часто містять родову назву позначуваного об'єкта (*гора, брід, ставок* тощо), проте завжди вирізняють його за якоюсь ознакою, важливою для місцевого населення. Вони є здебільшого фактами однієї мови й продуктом творчості одного народу (Тараненко, 2004, с. 318).

Дослідники слушно наголошували на важливій ролі всіх топонімів, зокрема й мікротопонімів, у маркуванні історичного й мовного розвитку народів. Я. Ф. Головацький зазначав: “Назви місцевостей – це ніби закам'янілий документ про ґрунт, первісну культуру, спосіб життя, традиції, звичаї і розселення наших предків. Назви поселень можуть яскраво продемонструвати, яким шляхом ішла слов'янська колонізація. У випадках, коли немає історичних доказів, однойменні топоніми переконують у тому, що поселенці вийшли з місцевості того ж імені” (1884, сс. 13–14). Культурну репрезентативність топонімів складно переоцінити. Вона відіграє найважливішу роль у функціонуванні оніма, слугує маркером самоідентифікації його творців та їхніх нащадків. “Топоніми України є цінним джерелом для реконструкції

давніх етнокультурних конотацій, зумовлених відповідними уявленнями різних етносів про матеріальну й духовну культуру у відповідні періоди розвитку мови. Навіть незначний за обсягом проаналізований матеріал засвідчує наявність таких конотацій у питомих праслов'янських, східнослов'янських, українських та іншомовних тюркських, кельтських і східнороманських за походженням географічних назв на території України" (Лучик, 2016, с. 59).

Дехто з дослідників зближував мікротопоніми з природничо-географічними термінами, тому що обидві категорії слів пов'язані з природно-географічними об'єктами. Проте цілком очевидні й відмінності між ними, із приводу яких Г. В. Рак слушно зазначає: "Для термінів ця прив'язка полягає в іменуванні цілого класу однорідних об'єктів, а для мікротопонімів – у називанні окремих таких об'єктів; перші виражають поняття, а другі понять не виражають. Тобто терміни є більш абстрактними одиницями, тоді як мікротопоніми, називаючи окремих об'єкт, і, відповідно акумулюючи в собі ознаки цього об'єкта, є більш конкретними" (2013, с. 90).

Інші мовознавці вважали, що назви географічних об'єктів репрезентують "суб'єктивну оцінку простору" і в сукупності "можуть утворювати розлогий вербальний образ, сформований у цілісну топонімічну систему з виразним культурним, історичним, самотутнім відтінком за допомогою різноманітних мовних засобів" (Гач, 2014, с. 14). На нашу думку, вони представляють не індивідуально-суб'єктивне, а узагальнено-колективне сприйняття географічних об'єктів крізь призму народних цінностей і світоглядних уявлень. Цілком поділяємо тезу про те, що "культурна конотація як фактор, що репрезентує лінгвокультурну специфіку того чи іншого співтовариства, виникає як результат інтерпретації асоціативно-образного складника за допомогою співвіднесення його з культурнонаціональними еталонами та стереотипами" (Приходько, 2023, сс. 185).

У цій статті спробуємо довести, що навіть вибір місцевої власної назви для маловідомого географічного об'єкта нерідко був ґрунтований на її співвіднесенні з народними еталонами гідного, важливого, цінного в житті народу.

С. В. Настенко (2015) пропонує вивчати географічні назви на семантичному й лінгвокогнітивному рівнях. Дослідниця також наголошує на актуальності такого наукового пошуку й зазначає, що завдяки власним назвам, які збагачують і поєднують універсальні й національно марковані концепти, ми пересвідчуємося в розширенні мовної палітри об'єкта і бачимо когнітивні, соціокультурні тенденції розвитку суспільства загалом (2015, с. 287, 291).

Мікротопоніміку різних регіонів України досліджували переважно зі структурно-семантичного, дериваційного та культурного аспектів за територіальним принципом добору матеріалу, здебільшого – за конкретними адміністративними одиницями – областями. Зокрема, топоніміку Дніпропетровської та Полтавської областей досліджував К. К. Цілуйко (1957), мікротопоніми Рівненщини – Я. О. Пура (1990), мікротопонімію Західного Поділля проаналізувала Н. І. Лісняк (2004), назви місцевих географічних об'єктів Сколівщини кінця XVIII – початку XXI ст. – Н. В. Сокіл (2008), місцеві географічні назви Підгір'я (частина Івано-Франківської та Львівської областей) – О. І. Михальчук (1998), мікротопонімію басейну річки Уж через призму говірок Закарпаття дослідила В. Ф. Баньої (2009), назви населених пунктів усього Закарпаття стали об'єктом дослідження кандидатської дисертації К. Й. Галаса (1966), Львівщини – Є. М. Черняхівської (1966), топонімію Буковини (Чернівецької області) досліджено в докторській дисертації Ю. О. Карпенка (1973). Київський регіон частково привертав увагу ономастів. Його мікротопоніміку проаналізували

О. С. Дегіна (2012), О. В. Павлик і Д. М. Животівська (2018), В. М. Брахнов (1957), С. М. Вовкодав і О. В. Юрченко (2005). Проте власні мікроназви Південної Київщини, зокрема Білоцерківського району, досі спеціально не вивчали. Отже, **актуальність** цієї статті зумовлена важливістю етнолінгвістичного дослідження онімного простору України, спеціально не досліджуваного раніше, але історично важливого й давнього регіону Білоцерківщини.

Мета статті – проаналізувати мікротопоніміку Білоцерківщини в аспекті культурного маркування. Для досягнення поставленої мети виконано такі **завдання**:

- 1) зібрано й систематизовано мікротопоніми Білоцерківського району;
- 2) з'ясовано їхні культурні конотації;
- 3) визначено різні типи культурної маркованості місцевих географічних назв;
- 4) доведено важливу роль мікротопонімів у культурному розвитку суспільства й збереженні його національної ідентичності.

Методологія проведення дослідження з викладом та обговоренням основних наукових результатів. Матеріал дослідження – 305 мікротопонімів Білоцерківського району Київської області та супровідну інформацію про походження цих назв – уперше зібрано польовим методом на основі опитування мешканців зазначеного регіону. На першому етапі зібраний матеріал класифіковано за об'єктом позначуваного. На другому етапі виконано структурний та етимологічний аналіз мікротопонімів. На третьому етапі проаналізовано їхню культурну конотацію й визначено основні тенденції в її формуванні.

Мікротопоніміка Південної Київщини семантично не однорідна. За об'єктом позначення в ній виокремлено такі групи:

1) мікрогідроніми – назви водних об'єктів : *став Пустоха* (Біл.), *Гайворонський став* (Гай.), *струмок Веселка* (Скв.), *Сухоярський струмок* (Б. Цер.), *Маленький ставок* (Мар.), *Панський ставок* (Пус.), *річка Фоска* (Волод.);

2) мікроороніми – назви форм рельєфу, серед яких вирізняють найменування випуклостей – гори, горби: *Лиса гора* (Гай.), *Чорна гора* (Вас.), *Палієва гора* (Б. Цер.), *Круча* (Бер.) і впадин (яр, долина, провалля: *Жидівський яр* (Біл.), *Буртівський яр* (Н. Жит.), *Магдаленин яр* (Пус.), *Мотрин яр* (Пус.);

3) мікроойконіми – неофіційні назви частин, районів, кутків населених пунктів, частіше сіл і селищ, також неофіційні назви вулиць: *Шанхай* (Біл.), *Підйолки* (Гай.), *Кучанка* (Волод.), *Надрось* (Мар.), *Пендюрівка* (Рог.), *Ружинська вулиця* (Скв.), *Костьольний провулок* (Скв.);

4) мікрохороніми – назви урочищ і господарських угідь: *Чубайка* (Волод.), *Левади* (Лоб.), *Рудка* (Вол.), *Паськове* (Н. Жит.), *Курмалія* (Бер.), *Бовняри* (Лоб.).

За нашими підрахунками, серед усіх мікротопонімів найширше представлені мікроойконіми, тобто неофіційні назви частин, районів, кутків, вулиць і провулків населених пунктів.

За наявністю / відсутністю культурної конотації мікротопоніми Білоцерківщини поділено на чотири групи: 1) нейтральні; 2) культурно марковані; 3) культурно завуальовані; 4) культурно чужорідні.

Нейтральні назви часто збігаються з апелятивною назвою об'єкта, пор.: *Горб* (Лог.), *Горби* (Біл., Рог.), *Границя* (Чеп.), *Копанки* (Бер.), *Хутір* (Вас., Мар.), *Посадка* (Мар.), *Левада* (Н. Жит., Чеп.), *Луг* (Вас.), *Озеро* (Бер.), *Острів* (Волод.), *Поле* (Лог.), *Степ* (Біл.), *Міст* (Гор. Пус.), *Беріг* (Гай), *Куток* (Бер.), *Круча* (Бер.). Такі мікротопоніми позбавлені не лише культурної конотації, а й видільної виразності. З конкретними географічними об'єктами їх чітко співвідносить лише місцеве населення. Поява таких мікротопонімів може бути зумовлена зовнішньою

непримітністю чи неважливістю самих об'єктів, спрощенням їхньої власної назви, мінімалістичністю онімотворення тощо.

Деякі двокомпонентні мікротопоніми, переважно мікрогідроніми й мікроороніми, складаються з опорної апелятивної назви та прикметникового конкретизатора, що відображає характерну зовнішню ознаку об'єкта, пор.: *Круглий камінь* (Волод.); *Крутий беріг* (Волод.), *Глиняний яр* (Волод.), *Великий ставок* (Мар.), *Маленький ставок* (Мар.), *Великі переліски* (Лоб.), *Підвісний міст* (Волод.), *Сиві долини* (Нас.). Відомо, що аналітичні назви забезпечують “чітке й точне вираження семантики”, є переважно мотивованими, сприяють системності лексики (Баган, 2019, с. 103). Прикметниковий конкретизатор справді увиразнює специфіку позначуваного об'єкта, проте стосується суто його візуального сприйняття і виділення. Тому такі мікротопоніми вважаємо достатньо ефективними, але позбавленими культурної конотації.

Від наведених візуально-видільних назв принципово відрізняються ті, у яких прикметниковий конкретизатор відображає не лише зовнішній вигляд позначуваного об'єкта, а й пов'язані з ним вірування, асоціації, здогади населення. Такі мікротопоніми бережуть елементи давньої, ще дохристиянської культури. Наприклад, мікроороніми *Лиса гора* (Гай.), *Чорна гора* (Вас.) “натякають” на те, що це енергетично не надто безпечні й сприятливі місця. Згідно з народними повір'ями, уночі на Лисій горі збиралися відьми й чорти (Жайворонок, 2006, с. 334). Певною мірою це застережні назви, що й зумовлює їх збереження: кожне покоління прагнуло застерегти наступне від контакту з небезпечними місцями. Можна констатувати, що в таких мікротопонімах фізичне виділення об'єкта тісно переплелось з його давнім психологічно-міфологізованим сприйняттям.

Виразну культурну конотацію мають мікротопоніми, пов'язані з іменами видатних історичних діячів, що прославилися на Білоцерківщині. Наприклад, мікрооронім *Палієва гора* (Б. Цер.) береже пам'ять про державного та військового діяча Українського гетьманату, козацького ватажка Семена Палія, який восени 1702 р. стояв зі своїм 10-тисячним військом на цій горі під час облоги Білоцерківської фортеці, яка була відвойована в гарнізоні Речі Посполитої. Мікрооронім *Замкова гора*, що позначає частину міста Білої Церкви, нагадує про те, що ця місцевість була осердям посади Юр'єва за часів Київської Русі, потім – фортеці й замку в XVII та XVIII ст. Мікрооронім *Курмалія* (Бер.), на думку місцевих жителів, пов'язаний з прізвиськом повстанського ватажка першої половини XIX ст. Устима Кармелюка. Урочище *Курмалія* розташоване на північний схід від села Березни. За переказами, у його хащах переховувалися учасники повстання і навіть сам Устим Кармелюк. Як бачимо, саме мікроороніми, а не топоніми – назви населених пунктів – нагадують про славний, звитяжний досвід наших пращурів та сповнюють сучасників гордощами за свій край, його гідних захисників.

Мікроойконіми, тобто неофіційні назви частин, районів, кутків населених пунктів, частіше сіл і селищ, мають культурну конотацію частіше, ніж інші види мікротопонімів, що пов'язано з виділенням цих осередків проживання людей передусім за їхньою соціальною діяльністю, родовою належністю, особливостями проживання, ремеслами тощо. Зокрема, виявлено репрезентативну добірку мікроойконімів за видом занять, якими займалися мешканці цих районів раніше, пор.: *Цегельня* (Гай.), *Цегляний завод* (Лоб.), *Чабанський* (Вас.), *Шевський яр* (друга назва *Жидівського яру*, що лежить між селами Біліївка і Гайворон), *Кравців* (Лоб.), *Ковальщина* (Н.Жит.), *Гончарівка* (Руб.), *Діхтярня* (Скв.), *Чумаки* (Скв.), *Гірня* (Лоб.), *Бурти* (Шам.) – куток села, де колись добували селітру (бурт – це продовгуватий

насип, з якого добувають селітру). Виділення кутків, районів населених пунктів за видами діяльності мешканців відображає усвідомлення народом цінності праці, ремісництва, соціальної взаємодії в житті людей. Виявлено також мікротопоніми на основі артефактів різних ремесел і промислів: *Чобіток* (Лоб.), *Макогон* (Мат.), *Кагла* (Ож.), *Кераміка* (Волод.), *Грабарка* (Біл.), *Цимбали* (Скв.). Такі назви, безперечно, також є культурно маркованими, хоч їхня етимологія не однозначна: вони можуть маркувати територію за виготовленням певних речей або формою нагадувати цю річ, тут міг жити містянин чи селянин з відповідним прізвиськом або прізвищем, яке отримав через якусь придибенцію чи зовнішню подібність, наприклад, із макогоном. Сам макогін був важливим знаком народної культури. Ним передавали відмову під час сватання, розтирали мак до культових страв, казали “Макогін – хазяїн у хаті” (Жайворонок, 2006, с. 334). Так само мікроойконім *Цимбали* (Скв.) може бути відапелятивного походження (від назви музичного інструмента) чи відантропонімного (від прізвища *Цимбал* мешканців цього району м. Сквири). У будь-якому разі мікроойконім *Цимбали* (Скв.) приємно асоціює регіон з музичною діяльністю, артистичним дозвіллям, творчим самовираженням.

Простежено також певну динаміку в мікротопоніміці Білоцерківського району у зв’язку зі зміною основного виду діяльності мешканців. Наприклад, північно-західний мікрорайон Сквири спершу називався *Діхтярнею*, а із занепадом цього промислу з’явилася нова назва – *Свинорея*, що відобразила поширення в цій місцевості практики розведення свиней. Виявлено й інші відзоонімні мікротопоніми, що засвідчують важливість тваринництва в житті селян чи містян, пор.: *Лошаки* (Лоб.), *Свинячий перелаз* (Рог), *Свинорийка* (Лк.). Деякі мікротопоніми маркують місцевість за тим, яку роль вона відгравала у випасанні тварин, пор.: *Перший водопій* (Волод.); *Другий водопій* (Волод.). Якщо в пареміології зоонімну лексику вважають “однією з найбільш конотативно потужних” (Баган, 2021, с. 51), оскільки носії кожної лінгвокультури здавна влучно асоціюють тварин з певними особливостями поведінки, рисами характеру, то в мікротопоніміці зооніми й лексика, що стосується тваринництва, не мають такого оцінного забарвлення. Вони просто відбивають реалії тваринництва, проте це теж увиразнює цінність праці, сільського господарства, гармонії з природою в житті мешканців регіону.

Конотацію престижності в багатьох населених пунктах представляє мікроойконім *Центр* (Гор., Пус., Лоб., Мар., Ож.). Він має дещо офіційне звучання й досить узагальнено характеризує район як основну адміністративно-територіальну частину населеного пункту, проте в уявленні сприймачів, безперечно, асоціюється з вищим рівнем життя, історичним колоритом, культурними заходами тощо. Цінності освіти, культурного розвитку передають мікроойконіми *Школа* (Мар.), *Біля клубу* (Мар.), *Костьольний провулок* (Скв.), *Гімназійний провулок* (Скв.).

Нерідко мікроойконіми бережуть пам’ять про об’єкти, яких уже немає, але колись вони відігравали важливу роль у житті населення певної місцевості, “були її візитівкою”, пор.: *Чани* (Біл.), *Комора* (Бер.), *Бойня* (Рог.), *Млин* (Бер.). Попри втрату мотивації (об’єкта, що послугував основою номінації) ці мікротопоніми культурологічно цінні, оскільки відображають, чим жив регіон, що було важливим для його мешканців. Цікаво, що деякі мікроойконіми виникли на основі перекирчених, народних назв якогось колоритного, небаченого об’єкта місцевості. Наприклад, мікроойконім *Рижерня* (Волод.) походить від народної вимови слова *оранжерей*, яку колись на цьому місці побудували заможні власники, а мікроойконім *Анталка* (Гай.) – від народної версії слова *альтанка*. Утворення таких власних назв відповідає основному принципіві виділення географічного об’єкта за якоюсь унікальною

ознакою. Прикметно, що обрано саме естетичну ознаку, пов'язану з облагородженням та прикрашанням місцевості, що, очевидно, відповідало естетичним цінностям населення. Збереження народних, “неправильних” назв указує на визначальну роль саме місцевого простолюдю в маркуванні простору й увіковіченні колоритних об'єктів минулого.

Підставою для номінації місцевості слугували й релігійні переконання вірян. Зокрема, за цим принципом названо район Сквири *Штундері*: штундами українці називали членів баптистської релігійної громади переважно німецького походження через їхню традицію щодня збиратися на біблійну годину (німецькою мовою слово *година* звучить як *штунде*).

Є серед мікротопонімів і назви, що сягають дуже давніх часів. Наприклад, мешканці села Лобачева ідентифікують місця давнього укріпленого поселення як *Замчище* (Лоб.) і *Городище* (Лоб.). За народними переказами, їх знищили татари. Час побудови укріплення точно не відомий, очевидно, у різні періоди його відбудовували. Найдавніші знахідки в цій місцевості археологи вважають артефактами черняхівської культури III-IV ст. Використання дотепер мікроойконімів *Замчище* (Лоб.) і *Городище* (Лоб.) засвідчує потребу народу в збереженні пам'яті про епоху культурного й політичного піднесення регіону. Такі власні назви виконують не лише пізнавальну, інформативну функцію, а й світоглядну та виховну, оскільки сповнюють сучасників гордістю за минуле й надихають на продовження його славних традицій. Деякі інші населені пункти Білоцерківського району, зокрема Володарка, Городище-Пустоварівське, Мармулівка, Михайлівка, Шамраївка, також мають сліди давніх укріплених поселень, які називають *Городищами*.

Поширена в різних населених пунктах назва кутка *Слобода* (Вас., Лоб., Скв.) відбиває народну пам'ять про історичну подію звільнення місцевих жителів на 30 років від усяких податків та повинностей у 1615 році, що привабляло сюди втікачів із районів фільваркового господарства, посприяло розбудові регіону. Збереження історичного мікроойконіма цілком логічне й умотивоване, оскільки культивує цінності волі, свободи реалізації, розбудови, тяглості історичного розвитку.

Культурно маркованими, але завуальованими вважаємо мікротопоніми, мотивація яких зрозуміла, але культурний контекст уже втрачено або він надто розпливчастий. Наприклад, на Білоцерківщині виявлено чималу кількість вузькорегіональних власних назв, що виділяють об'єкти за іменем, прізвиськом чи прізвищем певної людини, про яку вже ніхто нічого не пам'ятає, пор.: *Миронюки* (Чеп.), *Власенкові хутори* (Скв.), *Борисівка* (Рог.), *Бабичі* (Скв.), *Гринчуки* (Бер.), *Демидівка* (Пус.), *Кирилівка* (Пус.), *Хутір Короставого* (Скв.), *Сокорівка* (Лоб.), *Дорошівка* (Скв.), *Мельників ліс* (Лоб.), *Мотрин яр* (Пус.), *Мащенки* (Лк.), *Рябчукова гора* (Нас.). Імовірно, від прізвища *Довгаль* походять мікротопоніми *Довгалівка* (Н.Жит., Р. С., Скв.), *Довгалівщина* (Н. Жит.), від прізвища *Пасько* – мікротопоніми *Паськова* (Лоб.) і *Паськове* (Н.Жит.). Здебільшого об'єкти пов'язували з їхніми власниками чи засновниками, першими поселенцями сіл чи селищ. На жаль, народна пам'ять не зберегла конкретних відомостей про цих людей, але, безсумнівно, вони зробили якийсь важливий внесок у розбудову чи облагородження місцевості.

Цікавий різновид культурно маркованих, але завуальованих мікрооронімів – назв рельєфних випуклостей – репрезентують назви курганів: *Орлиха* (Волод.) і *Царева могила* (Лих.). Загалом на території Білоцерківщини археологи дослідили кілька десятків курганів, серед яких є й такі, що сягають бронзової чи залізної доби. Місцеве населення здебільшого називає їх могилами, усвідомлюючи, що це не природна рельєфна випуклість, а давній рукотворний знак вшанування похованих.

Надання окремим курганам власних назв, попри їхню непрозорість для сучасників, безперечно, було важливим номінаційним й культурним актом, що посприяв збереженню та популяризації пам'яток археології, зміцненню традицій вияву поваги до пращурів, відчуття причетності до глобального історичного розвитку регіону.

Найзагадковішим вважаємо мікроойконім *Самарія* (Волод.), який корелює з дуже давніми культурно маркованими закордонними топонімами. Самарія – це столиця північного Ізраїльського царства, заснована у 876 р. до н. е, і назва гірської місцевості в північній частині Палестини. Самарійська ущелина є на Криті. Самар в Україні – місто запорізьких козаків Самарської паланки, розміщене на березі річки Самари, лівої притоки Дніпра. Дослідники припускають, що термін *Самар* означав захисника, якого береже Бог, і “утворився десь на Близькому Сході, імовірно, в середовищі індоєвропейців доби пізньої бронзи, хетів, філістимлян (пелесетів європейського походження) або індоіранців. Хоч етимологічні паралелі можна шукати як у санскриті, так і в шумерських та аккадських джерелах. У скіфо-сарматський період топонім з коренем “*Самар*” проник на південні береги Каспійського моря, можливо, унаслідок численних переселень народів, які практикували асирійські, вавилонські, перські, грецькі (Олександр Македонський) імператори. Сармати, алани, або предки частини хозар принесли цей термін на терени між Дніпром та Волгою” (Водяк, 2023). Походження безпосередньо назви частини селища *Самарія* (Волод.) та народної назви вулиці Боженка у с. Лука *Самара* (спільнокоренева назва району – *Самарка* – є також у с. Миронівка сусіднього Обухівського району), на жаль, установити не вдалося, хоч можна припустити їхнє козацьке походження з огляду на активну участь жителів Білоцерківщини, Володарщини в національно-визвольній боротьбі українців у XVI–XVII ст.

Уживання в різних населених пунктах однакових власних географічних назв (*Городище* (Волод., Лоб., Шам.), *Слобода* (Вас., Лоб., Скв.), *Центр* (Гор. Пус., Лоб., Мар., Ож.), *Стінка* (Гай., Пус.), *Хутір* (Вас., Вол., Мар., Нас.), *Сухий яр* (Б. Цер., Вол.), *Сокурівка* (*Сокорівка*) (Лоб., Н.Жит.), *Новоселиця* (Вол., Нас., Шам.)) або мікротопонімів із тими самими коренями (*Цегельня* (Гай.) – *Цегляний завод* (Лоб.), *Самарія* (Волод.) – *Самара* (Лк.), *Жидецький яр* (Вол.) – *Жидівський яр* (Біл.), *Гайворонський ліс* (Гай.) – *Гайворонський ставок* (Гай.), *Паськова* (Лоб.) – *Паськове* (Н.Жит.), *Піски* (Скв.) – *Пісок* (Лоб.), *Зарічка* (Кол.) – *Заріччя* (Шам., Лоб.), *Довгалівка* (Н.Жит., Р. С., Скв.) – *Довгалівщина* (Н.Жит.), *Громадське* (Гай.) – *Громадський яр* (Тай.), *Власенковий млин* (Пус.) – *Власенкові хутори* (Скв.) зумовлене однотипністю деяких об'єктів, цілісністю топонімного простору, тим самим землевласником чи однаковими історичними подіями на теренах краю та сприяє системності його мікротопонімики.

На території сучасного Білоцерківського району виявлено низку мікротопонімів, що походять від давніх ксеноетнонімів *лях*, *жид*, *німець*, *штунди*, пор.: *Ляхова гора* (Лк.), *Лящина* (Р.С.), *Жидецький Яр* (Вол.), *Жидівський яр* (Біл.), *Німецький* (Вас.), *Штундері* (Скв.). Ці назви не можна вважати культурно чужорідними, оскільки вони постали внаслідок багатоетнічності українських земель і відбивають досвід тривалого побутового й культурного співіснування на Південній Київщині різних народів.

Культурно чужорідними вважаємо нав'язані народу мікротопоніми, які маркують нашу територію знаками імперської російської чи радянської ідеології і, на жаль, досі вживані в деяких населених пунктах Білоцерківщини, пор.: *П'ятирічка* (Лоб.), *Ленінське* (Руб.), *Сталінка* (Лк.), *Дворянська вулиця* (Скв.), *Піонерська* (Біл.).

Збереження таких культурно чужорідних назв пояснюємо заскоружлістю мислення й низьким рівнем національної свідомості населення. Безперечно, мешканцям регіону варто докласти зусиль для заміни мікротопонімів окупаційних режимів українськими власними назвами, які б репрезентували цінності національної культури.

Прикметно, що з'явилися й нові культурно чужорідні мікротопоніми, серед яких *Бермуди* (Кап.), *Шанхай* (Біл.). Це цілком умотивовані й по-своєму влучні назви, оскільки завдяки зв'язку з прецедентними назвами територій можуть надавати позначуваній місцевості певного колориту: *Бермудам* (Кап.) – загадковості, *Шанхаю* (Біл.) – щільності забудови, небезпечності перебування в ньому. Поява цих мікротопонімів засвідчує намагання жителів мислити загальносвітовими категоріями, їхню дотепність і креативність, проте такі власні назви не пов'язані з українською культурою.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, мікротопоніміка сучасного Білоцерківського району Київської області становить розгалужену систему онімів, що засвідчує вдумливу й обґрунтовану лінгвалізацію довкілля мешканцями регіону не лише за його зовнішніми особливостями, а й у зв'язку зі світоглядними цінностями номінаторів, їхнім осмисленням історичних подій. За наявності культурної конотації в регіоні зафіксовано як нейтральні, так і культурно марковані, культурно завуальовані та культурно чужорідні мікротопоніми.

Культурна конотація мікротопонімів Південної Київщини – це увіковічнення в них інформації про героїчне минуле краю, давні поселення, релігійні вірування прашурів, їхні улюблені ремесла й промисли, досвід розбудови та облагородження місцевості, впливових землевласників і захисників народу. Її найширше зафіксовано в мікроойконімах, дещо рідше – мікрохоронімах, мікрооронімах та мікрогідронімах.

Мікротопоніми, попри територіально обмежене функціонування, є важливими компонентами культурного розвитку народу. Деякі з них разом із топонімами відображають різні етапи боротьби українського народу за право вільно жити на своїй землі. Цінність вузьковживаних власних географічних назв – не лише в закарбуванні місцевої історії, а й у відображенні загальних світоглядних орієнтирів українців, культивуванні цінностей волі, праці, освіти, розбудови, культури пошанування померлих серед сучасників і наступних поколінь.

З огляду на суспільну важливість культурної конотації онімного простору для національної самоідентифікації суспільства набуло актуальності усвідомлене збереження давніх культурно маркованих мікротопонімів й мотивоване формування нових місцевих власних назв на національно-патріотичних засадах.

Виконане дослідження відкриває **перспективи** для етнолінгвістичного аналізу мікротопоніміки інших регіонів України та зіставлення результатів у загальнонаціональному культурному вимірі.

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Б. Цер. – м. Біла Церква

Бер. – с. Березна

Біл. – с. Біліївка

Вас. – с. Василюха

Вол. – с. Володимирівка

Волод. – смт. Володарка

Гай. – с. Гайворон

Кап. – с. Капустинці

Лих. – с. Лихачиха

Лк. – с. Лука
Лоб. – с. Лобачів
Лог. – с. Логвин
Мар. – с. Мармулівка
Мат. – с. Матвіїха
Н. Жит. – с. Нове Життя
Ож. – с. Ожегівка
Пус. – с. Пустоварівка
Рог. – с. Рогізна
Р. С. – с. Руде Село
Руб. – с. Рубченки
Скв. – м. Сквиря
Чеп. – с. Чепіжинці
Шам. – с. Шамраївка

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

ЛІТЕРАТУРА

- Баган, М. П. (2019). Співвідношення синтетизму й аналітизму в сучасній українській лінгвістичній термінології. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 22, 1, 100–108.
DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2019.170197>.
- Баган, М. П. (2021). Конотації зоонімів у сучасному молодіжному мовленні і традиційній українській лінгвокультурі: константи і динаміка сприйняття. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 1 (45). 51–57.
- Баган, М. (2023). Вторинна номінація захисників і ворогів України на тлі російського вторгнення 2022 р.: лінгвоаксіологічний і дериваційний аспекти. *Slavia orientalis*. Т. LXXII. 1. 173–190. DOI: <https://doi.org/10.24425/slo.2023.145204>
- Баган, М. П. (2024). Формування дослідницької компетентності в майбутніх учителів української мови та літератури під час вивчення курсу “Українська етнолінгвістика”. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Педагогіка та психологія*. 40. 9–21.
DOI: <https://doi.org/10.32589/2412-9283.40.2024.309794>
- Баньой, В. Ф. (2009). *Мікротопоніми басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття)*. [Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01]. Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. 23.
DOI: <http://visnyk-philology.uzhnu.edu.ua/article/view/191849>
- Брахнов, В. М. (1957). *Про місцеві назви Переяслав-Хмельницького району на Київщині*. Вид-во АН УРСР.
- Бучко, Д. Г. (2013). *Класифікація ойконімів України (словотвірномотиваційний аспект)*. Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. Букрек.
- Вербич, С. О. (2008). Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект. *Вісник Національної академії наук України*. № 5. 54–60.
DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2008_5_10

- Вовкодав, С. М., Юрченко, О. В. (2005). Історико-краєзнавча характеристика топонімів с. Лецьки на Переяславщині. *Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей*. Вип. 17. 257.
DOI: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vovkodav_Serhii/Istoryko-kraieznavcha_kharakterystyka_toponimiv_sela_Letsky_na_Pereiaslavschyni.pdf?
- Водяк, Г. (2023). Самар та Самара Дніпровські – історія гідроніма та топоніма з найдавніших часів.
URL: <https://etnogenez.org/samar-and-samara-dniprovski-the-history-of-the-hydronym-and-toponym-from-ancient-times/>
- Галас, К. Й. (1966). *Українська топонімія Закарпаття в лінгвістичному аспекті*. Вид-во Ужгородського університету.
- Гач, Н. О. (2014). *Мовна концептуалізація культурного континууму в американській поезії XIX–XXI століття*: дис. канд. філол. наук: 10.02.04. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка.
DOI: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
- Головацький, Я. Ф. (1884). *Географический словарь западославянских и югославянских земель и прилежащих стран. Съ приложением географической карты*. Сост. Яковомъ Головацкимъ. – Вильна Типография А.Г. Сырина.
- Гумецька, Л. Л. (1957). Топографічні назви української актової мови 14 – 15 ст. – *Дослідження з мови та літератури*. 83–91.
DOI: https://www.uknol.info/uk/Records/Topografichni_nazvy_ukrajinskoji.html
- Дегіна, О. С. (2012). Топонімія Сквирського району Київської області. *Сборник научных трудов SWorld*.
- Жайворонок, В. В. (2006). *Знаки української етнокультури: словник-довідник*. НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Довіра.
- Животівська Д. М., Павлик О. В. (2018). Історико-краєзнавча характеристика мікротопонімів с. Велика Каратувль на Переяславщині. *Наукові записки з української історії*. Вип. 43. 130–143.
DOI: <https://ukrlitopus.com.ua/index.php/journal/article/view/20>
- Карпенко, Ю. О. (1967). *Особенности и джерела мікротопонімії*. Мікротопонимия: материалы совещания.
- Карпенко, Ю. О. (1973). *Топонімія Буковини*. Наукова думка.
- Лісняк, Н. І. (2004). *Мікротопонімія Західного Поділля* [Автореферат дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01]. Інфотехцентр.
DOI: <http://w.dissert.com.ua/mikrotoponimia-zakhidnoho-podillja.html>
- Лучик, В. В. (2002). Методи української ономастики на тлі теоретичних досягнень світової ономастики. *Sloviańska onomastyka: encyklopedia pod red. E. Rzetelskiej–Feleczko i A. Cieślakowicy przy współdziale J. Dumy*. Towarzystwo naukowe Warszawskie, T. I. 69–70.
- Лучик, В. В. (2016). Етнокультурні конотації в топонімії України. *Магістеріум*. Вип. 62 : *Мовознавчі студії*. 55–60. DOI: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e6185e76-2456-4dad-92aa1cc1c710cde5/content>
- Мельничук, О. С. (1957). Топоніміка Кодимського району Одеської області. *Мовознавство*. XIV. 52–61.
- Михальчук, О. І. (1998). *Мікротопонімія Підгір'я*. [Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01]. Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні НАН України.
- Настенко, С. В. (2015). Роль топонімів у процесі розгортання мегаконцепту Іспанія в іспанській поезії XII–XX століть. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. 27. 285–292. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2015_27_31

- Німчук, В. В. (1966). *Українська ономастична термінологія (проект)*. Повідомлення української ономастичної комісії. Вип. 1. Відп. ред. К. Цілуйко. Наукова думка.
- Пура, Я. О. (1990). *Походження назв населених пунктів Рівненщини*. Світ.
- Приходько, Г. І. (2022). Лінгвокультурологічні параметри феномену конотації. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності "Львівський філологічний часопис"*. 11. 182–188.
- Рак, Г. В. (2013). Структурно-семантичні особливості мікротопонімів давнього Києва, *Мовна ситуація і мовно-культурний простір західноєвропейського середньовіччя*, Київ. 88–93. DOI: <https://core.ac.uk/download/pdf/149240485.pdf>
- Скляренко, О.М. (2013). *Типологічна ономастика: у 5 кн. кн. 2: Ономастичний словотвір у типологічному ракурсі*. Бібліотека української ономастики. Астропринт.
- Сокіл, Н. В. (2008). *Мікротопонімія Сколівщини*. Львів: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка.
- Тараненко, О.О. (2004). *Мікротопонім*. Українська мова. Енциклопедія.
- Таранова, Н. Б. (2006). Основні етапи розвитку топонімії як науки. *Наукові записки*. №2. 19-26. DOI: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25135/1/Taranova.pdf>
- Цілуйко, К. К. (1957). Топонімія Покровського району Дніпропетровської області. *Мовознавство. Наукові записки: т. XIV*. Вид-во АН УРСР. 62-90.
- Черняхівська, Є. М. (1966). *Топонімія Львівщини*. [Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01].

REFERENCE

- Bahan, M. P. (2019). Spivvidnoshennia syntetyzmu y analityzmu v suchasni ukrainskii linhvistychnii terminologii. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii Filolohiia*, 22, 1, 100–108. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2019.170197>.
- Bahan, M. P. (2021). Konotatsii zoonimiv u suchasnomu molodizhnomu movlenni i tradytsiinii ukrainskii linhvokulturi: konstanty i dynamika spryiniattia. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii Filolohiia*. 1 (45). 51–57.
- Bahan, M. (2023). Vtorynna nominatsiia zakhysnykiv i vorohiv Ukrainy na tli rosiiskoho vtorhnennia 2022 r.: linhvoaksiolohichni i deryvatsiinyi aspekty. *Slavia orientalis*. T. LXXII. 1. 173–190. DOI: <https://doi.org/10.24425/slo.2023.145204>.
- Bahan, M.P. (2024). Formuvannia doslidnyts'koi kompetentnosti v majbutnikh uchyteliv ukrains'koi movy ta literatury pid chas vyvchennia kursu "Ukrains'ka etnolinhvistyka". *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho linhvistychnoho universytetu. Serii Pedagogika ta psykholohiia*. 40. 9-21. DOI: <https://doi.org/10.32589/2412-9283.40.2024.309794>
- Ban'oi, V. F. (2009). *Mikrotoponimy basejnu richky Uzha (na materialy ukrains'kykh hovirok Zakarpattia)*. [Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01]. Prykarpats'kyj nats. un-t im. Vasylia Stefanyka. Ivano-Frankivs'k. 23. DOI: <http://visnyk-philology.uzhnu.edu.ua/article/view/191849>
- Brakhnov, V. M. (1957). *Pro mistsevi nazvy Pereiaslav-Khmel'nyts'koho rajonu na Kyivschyni*. Vyd-vo AN URSR.
- Buchko, D. H. (2013). Klasyfikatsiia ojkonimiv Ukrainy (slovotvirnomotyvatsijnyj aspekt). *Istorychna ta suchasna ukrains'ka onomastyka: Vybrani pratsi*. Bukrek.
- Verbych, S. O. (2008). Suchasna ukrains'ka onimna leksyka: funktsional'nyj aspekt. *Visnyk Natsional'noi akademii nauk Ukrainy*. № 5. 54–60. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2008_5_10
- Vovkodav, S. M., Yurchenko, O. V. (2005). Istoryko-kraieznachna kharakterystyka toponimiv s. Lets'ky na Pereiaslavschyni. *Naukovi zapysky z ukrains'koi istorii: Zbirnyk naukovykh statej*. Vyp. 17. 257.

- DOI: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vovkodav_Serhii/Istoryko-kraieznava_kharakterystyka_toponimiv_sela_Letsky_na_Pereiaslavschnyni.pdf?
- Vodiak, H. (2023). Samar ta Samara Dniprovski – istoriia hidronima ta toponima z naidavnishykh chasiv.
URL: <https://etnogenez.org/samar-and-samara-dniprovski-the-history-of-the-hydronym-and-toponym-from-ancient-times/>
- Halas, K. J. (1966). *Ukrains'ka toponimiia Zakarpattia v lnhvistychnomu aspekti*. Vyd-vo Uzhhorods'koho universytetu.
- Hach, N.O. (2014). *Movna kontseptualizatsiia kul'turnoho kontynuumu v amerykans'kij poezii XIX–XXI stolittia*: dys. kand. filol. nauk: 10.02.04. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka.
DOI: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
- Holovats'kyj, Ya. F. (1884). *Heohrafycheskyj slovar' zapadnoslavianskykh y iuhoslavianskykh zemel' y prylezhaschykh stran. S' prylozheniem' heohrafycheskoj karty*. Sost. Yakovom' Holovatskym'. – Vyl'na Typohrafia A.H. Syryna.
- Humets'ka, L. L. (1957). Topohrafichni nazvy ukrains'koi aktovoi movy 14 – 15 st. – Doslidzhennia z movy ta literatury. 83–91.
DOI: https://www.uknol.info/uk/Records/Topografichni_nazvy_ukrajinskoji.html
- Dehina, O. S. (2012). *Toponimiia Skvyrs'koho rajonu Kyivs'koi oblasti*. Sbornyk nauchnykh trudov SWorld.
- Zhajvoronok, V. V. (2006). *Znaky ukrains'koi etnokul'tury*: slovnyk-dovidnyk. NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O. O. Potebni. Dovira.
- Zhyvotivs'ka D. M., Pavlyk O. V. (2018). Istoryko-kraieznava kharakterystyka mikrotoponimiv s. Velyka Karatul' na Pereiaslavschnyni. *Naukovi zapysky z ukrains'koi istorii*. Vyp.43. 130–143.
DOI: <https://ukrlitopus.com.ua/index.php/journal/article/view/20>
- Karpenko, Yu. O. (1967). Osoblyvosti i dzherela mikrotoponimii. *Mykrotoponymiia: materyaly soveschanyia*.
- Karpenko, Yu. O. (1973). *Toponimiia Bukovyny*. Naukova dumka.
- Lisniak, N.I. (2004). *Mikrotoponimiia Zakhidnoho Podillia* [Avtoreferat dys. ... kand.filol. nauk: spets. 10.02.01]. Infotekhtsentr.
DOI: <http://w.dissert.com.ua/mikrotoponimiia-zakhidnoho-podillja.html>
- Luchyk, V. V. (2002). Metody ukrains'koi onomastyky na tli teoretychnykh dosiahnen' svitovoi onomastyky. *Slovianska onomastyka: encyklopedia* pod red. E. Rzetelskyy–Feleczko i A. Cieřłokowiey przy wspóldziale J. Dumy. Towarzystwo naukowe Warszawskie, T. I. 69–70.
- Luchyk, V. V. (2016). Etnokul'turni konotatsii v toponimii Ukrainy. *Mahisterium*. Vyp. 62 : *Movoznavchi studii*. 55-60. DOI: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e6185e76-2456-4dad-92aa1cc1c710cde5/content>
- Mel'nychuk, O. S. (1957). *Toponimika Kodym'skoho rajonu Odes'koi oblasti. Movoznavstvo*. T. KhIV. 52–61.
- Mykhal'chuk, O. I. (1998). *Mikrotoponimiia Pidhir'ia*. [Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01]. In-t movoznav. im. O. O. Potebni NAN Ukrainy.
- Nastenko, S. V. (2015). Rol' toponimiv u protsesi rozghortannia mehakontseptu Ispaniia v ispans'kij poezii KhII–KhKh stolit'. *Problemy semantyky, prahmatyky ta koh nityvnoi lnhvistyky*. Vyp. 27. 285-292. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2015_27_31
- Nimchuk, V. V. (1966). *Ukrains'ka onomastychna terminolohiia* (proekt). Povidomlennia ukrains'koi onomastychnoi komisii. Vyp. 1. Vidp. red. K. Tsilujko. Naukova dumka.

- Pura, Ya. O. (1990). *Pokhodzhennia nazv naselenykh punktiv Rivnenschyny*. Svit.
- Prykhodko, H. I. (2022). Lnhvokulturolohichni parametry fenomenu konotatsii. *Naukovyi zhurnal Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiedialnosti "Lvivskyi filolohichni chasopys"*. 11. 182–188.
- Rak, H. V. (2013). Strukturno-semantychni osoblyvosti mikrotoponimiv davn'oho Kyieva, *Movna sytuatsiia i movno-kul'turnyj prostir zakhidnoievropejs'koho seredn'ovichchia*, Kyiv. 88-93. DOI: <https://core.ac.uk/download/pdf/149240485.pdf>
- Skliarenko, O.M. (2013). *Typolohichna onomastyka: u 5 kn. kn. 2: Onomastychnyj slovotvir u typolohichnomu rakursi*. Biblioteka ukrains'koi onomastyky. Astropynt.
- Sokil, N. V. (2008). *Mikrotoponimiia Skolivschyny*. L'viv: L'viv. nats. un-t im. Ivana Franka.
- Taranenko, O.O. (2004). Mikrotoponim. *Ukrains'ka mova*. Entsyklopediia.
- Taranova, N. B. (2006). Osnovni etapy rozvytku toponimii iak nauky. *Naukovi zapysky*. 2. 19-26. DOI: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25135/1/Taranova.pdf>
- Tsilujko, K. K. (1957). Toponimiia Pokrovs'koho rajonu Dnipropetrovs'koi oblasti. *Movoznavstvo. Naukovi zapysky*: t. XIV. Vyd-vo AN URSR. 62-90.
- Cherniakhivs'ka, Ye. M. (1966). *Toponimiia L'vivschyny*. [Dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01].

Дата надходження до редакції 13.10.2024

Ухвалено до друку 23.12.2024

Відомості про авторів

Баган Мирослава Петрівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету e-mail: myroslava.bahan@knlu.edu.ua		Коло наукових інтересів: комунікативна лінгвістика, етнолінгвістика, когнітивні й психолого- комунікативні засади номінації
Гонський Арсен Володимирович, аспірант II курсу кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету e-mail: arsen.honskyi@knlu.edu.ua		Коло наукових інтересів: ономастика, етнолінгвістика, дериватологія

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)